

MUŘINOH

MILAN
VALENTA

A KRCHOMILKA

ILUSTROVAL PETR VÁLEK

ALBATROS

MILAN VALENTA

Muřinoh a Krchomilka

MUŘINOH A KRCHOMILKA

MILAN
VALENTA

© Milan Valenta, 2014
Illustrations © Petr Válek, 2014
ISBN 978-80-00-03664-9

O věcech a bytostech, co možná jsou a možná nejsou

Kluci a holky, věříte v nadpřirozené bytosti? V taková ta stvořeníčka, která nejsou vidět, a přeci je lze tu a tam vytušit? A věříte v jiný svět, který není vidět, a přesto je? Já vím, rozumný člověk by na takové nesmysly neměl dát, ale stejně...

Jak si rozumně vysvětlit třeba to, co se mi přihodilo o prázdninách? Pilně jsem šetřil, abych se mohl podívat na jeden vzdálený ostrov, který jsem od dětství toužil navštívit. Letos se mi dávné přání splnilo a já si mohl odletět na ostrov vysněný v dětství. Když jsem se jednoho večera – už na tom ostrově splněného přání – vracel podél pobřeží do bungalovu, který jsem obýval, ocitl jsem se najednou v místě, kde už jsem kdysi dávno byl, přestože jsem na něm nikdy být nemohl! Dokonce jsem věděl, že támhle za tou další zatáčkou bude stará chata s poštovní schránkou. A byla! Zažili jste už někdy ten pocit? Že s určitostí poznáte místo, na kterém jste nikdy předtím nebyli a ani být nemohli? Dospěláci tomu pocitu říkají déjà vu. Já tomu říkám Zádveří, svět tušený vedle světa, co ho můžeme vidět, slyšet a nahmátnout...

Anebo si vezměte, co se mi nedávno stalo doma. V garáži mám koš a v něm helmu s rukavicemi na motorku. Vždycky když se vrátím z cest, vložím kožené rukavice do helmy a helmu do toho starého prádelního koše. Dělá to tak od první chvíle, co jsem si pořídil motorku, a nikdy jinak. A teď si představte mé překvapení, když jsem se jednoho podvečera chystal na projížďku, a rukavice nikde! Koš byl na svém místě, helma byla na svém místě, ale rukavice ne a ne najít. Prošmátral jsem podlahu pod košem, prosmýčl celou garáž, podíval se doma na všechna místa, kam

bych rukavice mohl v roztržitosti uložit, kdybych je v roztržitosti někam uložil, dokonce do odpadkového koše jsem nahlédl, ale... nic. Záhada! Přeci jen rukavice na motorku nejsou klíče od bytu nebo prstýnek, co lze lehce přehlédnout, takové kožené rukavice na motorku jsou krásně vidět, a přesto... nebyly! No co, z komory jsem vyhrabal pevné zimní rukavice a jezdil v nich, ale když jsem se za pár dní po té podivné události vracel z chalupy, čekalo mě v garáži znovu překvapení. Jak jsem helmu se zimními rukavicemi podle zvyku vkládal do vysloužilého prádelního koše, tu jsem spatřil na jeho dně ztracené rukavice na motorku. Jen tak si tam ležely, jako by se nic nestalo, jako bych je tam před pár dny úporně a marně nehledal, jako by je odtamtud někdo vzal, ukryl a pak zase podstrčil zpět!

Jakýsi čertík, skřítek, který hospodaří s našimi věcmi a tu a tam je někam zašantročí. Jen tak, aby nás pozlobil. Jen proto, aby dal vědět, že tu žije s námi. Naši předkové kdysi dávno takovéto bytůstky znali, říkali jim rarášci a věřili na ně. Já jim říkám Něco či Někdo a také na ně věřím. Něco či Někdo, co se Někdy Někde z Ničeho Nic objeví. Od nepaměti je tím nejčastějším Někdy půlnoc a tím nejčastějším Někde hřbitov.

Takže – bylo, nebylo... Jednou se o půlnoci na hřbitově za městem Jevíčkem zjevilo Něco. A už tam zůstalo!

Pozvánka na hřbitov

Ale teď mě napadá... Máte vy vůbec rádi hřbitov?

Co prosím? Že nemáte? Ale to je velká škoda. Protože takový hřbitov je něco jako park, a stejně jako park je místem klidu, ticha a odpočinku (většinou věčného), a jako park je plný keřů, stromů a pěstěných květů, kde hnízdí ptáci a pobzukávají včely... Zkrátka hřbitov je místo plné života i nevhodnější kout k zastavení a vydechnutí (někdy posledního). Skrz hřbitovní vrata vchází o slunovratu či na rovnodennost a ve shodě s vesmírným časem do města nové roční období.

No schválně, zažili jste někdy západ slunce na hřbitově ve vrcholu babího léta? Nebo dušičkový čas oblékající náhrobky a kříže do závoje mlhy? A což teprve štědrovečerní stmívání, kdy se mihotavé světlo svíček odráží od sněhových závějí a čaruje a čaruje... Hřbitov je krásná krajina, kterou ke své škodě jen rychle míváme, a třebaže nejsme slepí, její krásu nevidíme.

Ale hřbitov je také galerií a výstavní síní, kde na nás shlížejí postavy svatých a zdobené kříže zasazené do architektury hřbitovní kaple či kostelíku, kde sochy andělů vykukují přes hřbitovní zeď či hlídají s plamenným mečem bránu s tepanou mříží.

A hřbitov je i školou, neboť škola učí moudrým býti a náhrobní kameny jsou plné moudrých a poučných nápisů mnohdy tak starých, že je neumíme ani přečíst, a tak jsou vlastně i učebnicí dějepisu místa, kde žijeme.

Muřinob a Krchomilka

Hřbitov je i místem setkávání s rodinou... Jsou dokonce hřbitovy, kde si k tomuto poklábosení přinesou jídlo a pití, hotová hřbitovní restaurace. Hřbitov je místo dotyku s věčností, kde jako by se pozastavil a zpomalil čas a dal tak místo vzpomínkám na ty, kteří byli, nejsou, ale možná jednou zase budou... Tak jako my jsme nebyli, jsme a zase jednou nebudeme. A to je jisté, neboť každý jednou umřeme. A protože každý jednou umřeme, je smrt tou nejběžnější věcí v životě. A proto je také hřbitov tím nejběžnějším místem v našem světě.

A hřbitov je také místem jistoty a bezpečí, neboť je dokázáno, že na hřbitovech se téměř neumírá, na rozdíl od škol, galerií, parků, silnic a restaurací, tedy měst úhrnem. Nebo už jste někdy slyšeli, že by na hřbitově došlo ke srážce vlaků, převrácení autobusu, že by na hřbitově zaútočil vyšinutý střelec, že by teroristé vzali jako rukojmí pohřební hosty?

Tak vidíte. Zkrátka si zapamatujte, že hřbitov je oázou krásy, klidu, bezpečí a jistoty v našem světě.

Tím můžeme naši procházku ukončit a vykročit rezavou hřbitovní brankou zpět k domovu (všimněte si prosím, že hřbitovní branky jsou vždycky rezavé), pokud ovšem na hřbitově zrovna nebydlíte!

Čas nočních létavic

I. kapitola

O tom, že všechno je trochu jinak, a Něco navíc

Rezavá hřbitovní branka zavržala a Krchomilka byla doma. Mladá slečna se ve skutečnosti jmenovala Johanka, ale její spolužáci jí tak přezdívali, a že jiné kamarády neměla, tak byla vděčná aspoň za ně a na přezdívku slyšela. Vlastně neslyšela, ale odezírala, protože Johanka byla odmala nedoslýchavá, proto špatně rozuměla lidské řeči a slova svých spolužáků musela „číst“ ze rtů.

A proč dostala tak divnou přezdívku? Inu proto, že žila na hřbitově a hřbitov se postaru řekne krchov. Tedy... on hřbitov zas tak úplně jejím domovem nebyl, ale navykla si tak říkat místu, kam se nastěhovala se svým dědečkem, co si najal správcovský byt hřbitovního kostelíku apoštola Bartoloměje, že byl široko daleko nejlevnější, nu jak se říká – za hubičku.

A dědeček vlastně jejím skutečným dědečkem také nebyl. Děda Kukrle byl penzionovaným školníkem ze staré školy, který se jí ujal, když maminku přijali do sanatoria kvůli depresi, což je nemoc úzkosti a smutku. A tatínka neměla. I když s tím tatínkem je to také trochu jinak. Johanka tatínka samozřejmě měla, ale on se už dávno odstěhoval k jiné rodině

a na Johanku si vzpomněl tak akorát jednou za uherský rok a tatínek, co si vzpomene jednou za uherský rok, je tatínek na baterky a takový se nepočítá. Proto bydlí Johanka, co slyší (a přitom neslyší) na přezdívkou Krchomilka, v kostelním bytě u hřbitovni zdi sama s dědou Kukrlem, který sice nebyl jejím pravým dědečkem, ale pro ni jako by byl. Protože když se o vás nějaký dědeček denně stará a dělá všechno proto, aby vám bylo na světě dobře, tak je tisíckrát dědečkovatější a opravdovější než ten, co třeba patří do rodiny, ale vzpomene si na vás tak akorát jednou za uherský rok, třeba na svatého Dyndy. A to je pravda pravdoucí.

Tak úplně pravda pravdoucí ale není, že by se děda Kukrle staral o Johanku, protože tu a tam se naopak Johanka stará o dědu, v nejlepším případě se o sebe starají vzájemně. Děda totiž mívá praštěné nápady, jak říká Johanka. Protože se celý život musel chovat přísně školnický, jak se na život ve škole slušelo, dopřával si na důchod nějakou tu výstřednost. A že se celý život musel tvářit přísně, na stará kolena se rád smál, i když zrovna nebylo čemu. A když nebylo čemu, prosil Johanku, aby ho lechtala na chodidlech. Tvrdil, že je to lepší než se v televizi dívat na ty komedie, co jsou spíš k pláči.

Ovšem mezi největší praštěnosti počítala Johanka dědovy šlofíky po obědě. Dát si po obědě šlofíčka – tedy zdřímnout si – je dobré nejen pro školníky v penzi, ale třeba i pro děti v mateřské škole, to není nic neobvyklého. Neobvyklé bylo ale to, že si děda Kukrle chodil zdřímnout do prázdné hrobky naproti jejich kostelnímu bytu. Říkal, že je tam věčný klid a v parném létě chládek a taky že se tam chodí štelovat na budoucnost. A tak se, když na něho přišlo zase štelování na budoucnost, zabalil do vaťáku, vsoukal se pod mramorovou desku a hodinku dvě ho nebylo...

Pardon, kde jsme skončili s vyprávěním? Aha – jak zavržala rezavá hřbitovni branka.

Hned jak Krchomilka vešla na hřbitov, zamířila ke svému důvěrníkovi a jmenovci svatému Johánkovi, jehož socha stála před hřbitovním kostelíkem. Vždycky když jí bylo smutno, sedla si na podstavec sochy a stěžovala

si na svět. A toho dne ji svět moc a moc bolel, protože byl čas cestování a její spolužáci se vraceli se svými rodinami z dovolených od moře, zatímco ona neměla ani moře, ani dovolenou, a vlastně ani rodinu. Zrovna přijela na kole ze sanatoria v kopcích za městem, kde navštívila svoji maminku, co se tam léčila z nemoci smutku. Návštěva jí na náladě nepřidala, protože mamince se opět přitížilo a na to, že by se vrátila k Johance, nebylo ani pomyslení. Proto se cítila opuštěná jak dětské pískoviště v zimě, uzavřená do sebe jako dům bez oken.

„Není jak tobě, svatý Johánku,“ stěžovala si Johanka, „stojíš si tu na podstavci, srdce máš kamenné a čas dovolených ani nic jiného se tě netýká.“

A tu jako by zaslechla tichý a vzdálený hlas, snad to bylo šumění obilných lánů za hřbitovní zdí, snad sluchové mámení, které je vlastní lidem neslyšícím...

„Podívej, Johanko, jak mi čas hned nadvakrát ublížil,“ stěžoval si ten hlas, „za primé na mě lidé víc a víc zapomínají, ba přestávají ve mě věřit úplně a na svátek svatého Jana kytičku položí už jen stará Novačka ze starobince, a za sekundé koukni, jak mě čas a povětrí degradovalo z pětihvězdičkového svatého na světce druhé kategorie...“ A Johánek ukázal truchlivě na svoji svatozář s prázdným místem po hvězdičce, která ve vlhkém povětří zrezivěla a někam zapadla.

A že byla Johanka útlocitné náтуры, vyrobila svému jmenovci z tvrdého papíru a staniolu protézu a ještě téhož večera novou zářivou hvězdu nainstalovala do souhvězdí světce a k nohám mu položila kytičku pampelišek. Johánek, povýšený opětovně na pětihvězdičkového svatého, zálibně stočil zrak ke své svatozáři a kochal se její celistvostí. „Děkuji ti, Johanko, pro to pampeliškové vzpomnutí a pro to povýšení hvězdičky svatozáře se ti revanšuji skrze hvězdičku z nebe padající. Jestli víš, nadešel čas nočních létavic. A tak, až uvidíš dnešní noci na obloze padat hvězdu, přej si něco a já se za tvé přání přimluví.“

S nadcházejícím večerem seděla Johanka s dědou na zápraží domku u hřbitovní zdi a společně pozorovali paprsky zapadajícího slunce prosvětlující

vlásky obilných klasů. Kraj voněl líbezně chlebem a bylo to proto, že nadcházel čas sklizně. V podvečerním vánku obilí šumělo a převalovalo se ve vlnách jako moře, a opravdu – obilné lány ve sluneční výhni moře připomínaly, Johanka pozorovala ty mořské vlnky a představovala si, že klasy šumí stejně jako pokojná mořská hladina při západu slunce...

„Bať, bať, děvče,“ pokyvoval spokojeně hlavou děda Kukrle, „obilné pole só naše hanácké moře. Kdepak, trmácet se až někam do Tramtárie kvůli vá moři. To může jen člověk chodě fantazie a zakrslé představivosti!“

„A dědo, věříš v pověsti a přísloví?“

„Šak přísloví só enom takový šplechty. Deš sem bel mladé, říkali mně, ať nésu moc zvědavé, že bodo brzo staré. A včil kóké – zvědavé sem nikdá nebel, a sténě su tak nějak moc brzy staré!“ řekl děda Kukrle, ale říkal to hlasem, jako když si pochvaluje.

Ponenáhlu se z východního směru po špičkách přikradla tma, co za sebou táhla na neviditelném špagátě noční oblohu s hvězdným jízdním řádem, a svým příchodem ztišila celou krajinu hřbitovní. Divoké pochňuřiny u hřbitovní zdi ztemněly a v korunách stromů i v křoví utichla všeliká žoužel. Tu noční oblohu proškrtla létavice.

Přej si něco, Johanko, a já se přimluvim...

Přeji si... Přeji si, svatý Johánku, aby maminku přestala trápit ošklivá deprese a úzkost, moc si to přeji!

A pak už byl čas jít na kutě.

Ovšem než se tak stalo, musela Johanka potajmu nalíčit past.

Past? Na koho? No přeci... na nočního vetřelce!

To bylo tak. Řekli jsme, že Johanka s dědou Kukrlem bydlí v kostelním bytě úplně sami, což je a není pravda. Kromě nějakých těch myšic na půdě, které se beztak na byt a stravu nepočítají, a vysloužilého školního kocoura Medřicha (který má všechny ty myši nájemnice do jedné spočítané a naopak sám se na byt a stravu počítá) s nimi ve starém bytě bydlilo... Něco!

Když už byla řeč o kocourovi, tak to Něco po Medřichovi dopíjelo z mističky staré mléko. Jinak se Něco vůbec neprojevovalo, bylo bez chuti

a bez zápachu, nebylo vidět a celkem ani nerámusilo, ale Johanka občas v noci slyšela tenké zvuky, znělo to jako... jako by někdo dával hádanky a současně si na ně odpovídal. Totiž neslyšící lidé a zvláště děti někdy v noci slyší to, co zdraví nejsou schopni vnímat ani ve dne, a Johanka byla neslyšící mladá slečna. Když se k tomu podivnému nočnímu hádání nachomýtl kocour Medřich, naježila se mu srst a syčel a prskal, jako by v místnosti někdo byl. Jednou syčel a prskal na křeslo u okna, podruhé na stolek v předsíni, ale nejčastěji prskal na šatní skříň se zrcadlem. A když se tím směrem Johanka prudce obrátila, jako by spatřila mihnout se něco v zrcadle, jednou, podruhé i potřetí. Nebylo pochyb – to Něco, co s nimi žilo v bytě kostelíku svatého Bartoloměje, nebylo vidět, nebylo slyšet a nebylo cítit, živilo se to starým mlékem a... odráželo se! Odráželo se to v zrcadle.

Je to úplně naopak než s upíry v pohádkách pro dospělé, uvažovala Johanka: upíři pijou krev, zatímco tohle Něco pije zkyslé mléko, upíry je vidět, ale v zrcadle se neodrážejí, a proto se zrcadlům vyhýbají, seč můžou. Tohleto Něco není vidět, jen se odráží v zrcadle, a proto ho zrcadla lákají. A na téhle úvaze Johanka vystavěla svoji past.

Děda Kukrle už spokojeně oddychoval ve své posteli, když Johanka šibovala po místnosti s nábytkem, z celého bytu nanosila ke skříni zrcadla a zrcadélka tak, aby – když se naráz otevře šatní skříň – vznikl prostor uzavřený samými zrcadly, a do té pasti nalíčila misku odstátého mléka. A pak už jen čekala. S půlnocí se dočkala. S dvanáctým úderem městské věže přišla takováto podivná písnička:

*Ábrfábrdominé,
všechno zlé nechť pomine.
Hádanka ať nocí zní
o zájmenech osobních:
já a ty jsme my a vy,
však co jste vy, jsme byli my,
a co jsme my, v to změníte se i vy.
Kdož tajemství uhodne,
všechno zlé mu pomine,
ábrfábrdominé!*

Písnička to byla zpívaná řídce a kysele jako dva dny staré mléko odstáté na slunci, ale k Něcu se hodila zrovna tak jako to odstáté mléko, které miloval a po Medřichovi dopíjel, však by stejně zbylo...

A pak zpěv utichl a návnada z nastražené misky pomalu mizela. Nebylo pochyb – něco bylo v místnosti a pochyb nebylo, že to něco bylo Něco!

„Je tu něco?“ promluvila do ticha Johanka přiškrceným hlasem a vzápětí se jí dostalo podivné odpovědi: „Ne–é, tady vůbec, ale vůbec nic není, nikdo, nic, nikdy, nijaký, ničí, žádný... né a né, ábrfábrdominé!“

„A kdo to potom mluví?“ nedala se Johanka.

„Tady nikdo nemluví!“

Johanka to zkusila s chytákem: „Když se řekne nikdo nemluví, to je, jako když se řekne někdo mluví!“

„Eé? Tak... tedy... tady Nikdo mluví, teda... Někdo nemluví, jojo, tady Někdo nemluví.“

„To jako že je tu Někdo zticha?“

„Jojo, já jsem tu zticha!“

„Takže tu přece někdo je!“ Johanku slovíčková tahanice přestávala bavit.

„Nene, Nikdo tu mluví, a přitom je zticha... jé, já už sám nevím, jak to je, já se z toho snad zjevím!“

Muřinob a Krchomilka

Řeklo otráveně to Něco, a jak řeklo, také udělalo. Zčistajasna se před Johankou zjevilo... Něco!

Stálo na muřích nohách, vypadalo hrozitánsky vařbuchatě až trampulatě a tvářilo se přistiženě.

„Jájájáá se tě vůbec nebojím!“ vyhrkla Johanka a strašně se bála.

„Ale já se bojím,“ řeklo Něco na muřích nohách a vyčítavě mhouřilo muří očka.

„Mě se nemusíš bát,“ na to Johanka.

„Se také nebojím tebe!“ odseklo Něco. „Ale toho, až ostatní uvidí, že jsi mě viděla. To nechci vidět!“

„A kdo uvidí?“ vzpamatovala se z leknutí Johanka, „a co uvidí?“

„Přeci ostatní hřbitosti, bo komu jsem se jednou zjevíčkojevil, kdo mě jednou uviděl, ten mě uvidí, kdykoliv si zamane. Jako teď ty! No a já... já se po celou tu dobu nemůžu vrátit domů,“ natahovalo na brek Něco. „Ledaže...“

„Ledaže co?“ zajímala se Johanka.

„Ledaže by se našel někdo, kdo by na svatého Jana za měsíčního úplňku uhodl tajnosnubnou hádanku!“

„Ale svatého Jana bude až příští léto...“ zarazila se Johanka a přitom si vzpomněla na svého jmenovce Johánka, taky svatého Jana, v tomto případě Nepomuckého (ovšem svatý Jan jako svatý Jan) – třeba by se s hádankou přimluvil.

„Až o příštím slunovratu,“ přitakalo Něco a smutně pohlédlo na dno prázdné misky, „tak to bych si dal ještě nějaký ten hlt mléka!“

Johanka přilila mléka, posadila se vedle misky a přestávala se bát. Kdo pije mléko, ten určitě neškodí.

„Zlým škodíme a dobrým pomáháme.“ Něco usrklo z misky a zálibně zamlaskalo. „Ale někdy taky naopak, přijde na věc. Zkrátka jsme jako vy lidé, co jste si nás kdysi vymyslili, věřili na nás a pak zapomněli, inu jak se říká: jablko nepadá daleko od... od... od plotu.“

„... od stromu,“ uvedla Johanka přísloví na pravou míru a zajímala se, jak to s tím věřením a nevěřením a vůbec se strašidly je.

„Jestli myslíš pohádková strašidla, tak ta mají na kahánku a jsou na vyměření. Dneska mají lidé strach z dočista jiných strašidel, než jsou čerti, hejkalové či ježibaby. Dneska lidi děsí rakovina, nezaměstnanost, terorismus, deprese, finanční úřad, politika, stáří a jim podobní strašáci, kdepak pohádkové bytosti! Ty už skoro neexistují a těch pár, co přežilo, je v emigraci či v hluboké ilegalitě. A někdy je ta ilegalita tak hluboká, že už ani neví, že jsou pohádkové bytosti, a chovají se úplně jako lidé,“ pokývalo Něco smutně hlavou a jmenovalo případy z okolí.

„Tak třeba vodník z Finsterlovy hlubiny. Přes léto byl zaměstnaný na městské plovárně a v zimě makal v lázních u Velké Roudky, ale vzalo to s ním smutný konec – prý se utopil, sebevražda z nešťastné lásky! Fajrmóna Ruprechta z jaroměřické rokle, co měl vždycky blízko k ohni, pro změnu zaměstnali jako kováře v továrně na výrobu nožů ostrých jako žiletka, ale když tu fabriku posléze vytunelovala nová strašidla, skončil na dlažbě jako bezdomovec, vysemenil se a dneska je ho všude plno...“

Ježibabky kořenářky tu kdysi žily dvě. Mladší a hezcí Majda se odstěhovala až někam pod Sněžku a byla spatřena ve vrchlabské lékárně jako bílá paní, no a starší Novačka dožívá tady pod kopcem v domově důchodců. A tak je to se všemi – jezina Bezina uklízí ve školce, luční víla Spastinka vyučuje tanec v základní umělecké škole, hejkal Ticháček se dal na vojnu a řve na rekruty v třebovských kasárnách, dvě sudičky nastoupily k meteorologické službě na letišti ve Starém Městě a všechny bludičky ze Slatiny a Čihadel se umluvily, že je lepší vábit lidi na scestí v suchu a teple než v mokřadech na nezdravém povětří, a tak svádí chlapy po barech a diskotékách v širokém okolí, zatímco permoníci z Kumperku založili odbory a přestali makat úplně.

Ovšem nejdál to dotáhli loupežníci ze Žlebků. Zavčas překabátili děravé kazajky za bílé límečky a dnes se jim tuze daří v peněžnictví, ti největší raubíři z nich dokonce uspěli jako politici až v daleké Praze!“

„A co ty?“ zajímala se Johanka. „Co jsi vlastně zač?“

„Já? Já jsem přeci hřbitost, tedy hřbitovní bytost, zkrátka hřbiták Muřinoh. Taky ztracená existence.“

„Já jsem prosím Johanka, ale přezdívají mi Krchomilka.“ Johanka si vzpomněla, že se nestihla ani představit.

„Tak to je mi aspoň přezdívka!“ zajásal hřbiták. „To k sobě náramně štymujeme – hřbiták Muřinoh a Johanka Krchomilka! Krchomilka, na kterou si kamarádi ani nevzpomenou, a Muřinoh, na kterého zas všichni zapomněli, takže jsme – jak se říká – jeden za osmáct a druhý bez dvou za... za... za groš kudla!“

„... za dvacet!“ opravila Johanka přísloví a pomyslně si, že s tím novým známým je docela legrace.

A tak se ti dva, Krchomilka s Muřinohem, seznámili.

Čas polétavých pavučín

II. kapitola

O cestě do Zádveří a Kadrmanovi z rokle aneb *Jak se do lesa volá...*

Požehnaný čas. Krajina započatá u Boskovic se s příchodem pavoučků provazníků zavěšujících nitky šedavých pavučinek ve větroví stromů líně převalovala z boku na bok skrz Malou Hanou až někam na sever, k úpatí zříceniny Cimburku. Rekreační chatky v údolí dýchaly dveřmi otevřenými dokořán a v oknech s okenicemi špulily červené rty muškátů. A že předešlé noci pršelo, mohla se krajina po ránu zhlížet v mozaice vodních zrcátek. Jindy rozvážná Jevíčka se zalykala štěstím z nečekaného nadělení a meandrovala po způsobu slavných řek a rybník u hřbitova ztloustl až po samou hráz. A na sever od města se říčka vy-lila z koryta, takže po ránu našli funkcionáři FC Chornice své fotbalové hřiště dočista utopené. Inu – krajina nadvakráte destilovaná horkými dny a studenými nocemi tak, jak se sluší a patří na pořádné babí léto.

„Tato krajina není moje – to já jsem její!“ sdělil Muřinoh Krchomilce a nebyla to hádanka, spíš vyznání.

Seděli v podvečerním stmívání na hřbitovně zídce, sledovali, jak je noc od městečka zvolna přikrývá šedou dekou, a dokud to šlo, pozorovali let netopýrů, těch nočních vlaštovek z věže kostelíka svatého Bartoloměje.

Svatý Jan, jehož socha pozvolna řídla a mizela v houstnoucím šírání, jako by svým mlčením stvrdil jejich slavnostní úmluvu: Krchomilka o sva-tojánské noci uhodne tajnosnubnou hádanku a tím Muřinoha navrátí jeho světu! Ta hádanka bude jen jedna, protože tři hádanky dávají v pohádkách jenom amatéři typu černokněžníků. A černokněžníci vyhynuli skoro tak dávno jako dinosauři... přeháněl hřbiták.

„A já tě na to budu učitlovat!“ těšil se Muřinoh. „Skrze přísloví a hřbitostní příběhy – co příběh, to přísloví! Kdepak, v hádankách a příslovích se cítím jak, jak... jak voda v rybě!“ richtoval se Muřinoh, a tak se tetelil nedočkavostí na to učitlování, že Krchomilka nebyla toho srdce opravovat všechny jeho nesmysly. Příklad a rčení znala totiž moc dobře – neměla kamarády, proto hodně času trávila s knížkami a tam se to příslovími, rčeními i pořekadly jenom hemžilo, ovšem hřbitostní příběhy? Co to je?

„Tajemství!“ špitl kamarád a ukázal na hrobku u hřbitovní zdi se sochou smutné paní se skloněnou hlavou u mosazných dveří: „Za těmi dveřmi se rozprostírá jiný svět. Někde tomu říkají Onen svět, jinde zase Záhrobí

či Záduší... My tomu říkáme jednoduše Zádveří. Je za nimi tahle krajina a zároveň to není tahle krajina. Zádveří je tady a současně je i tam, Zádveří je teď, ale Zádveří je také tehdy. Je to cesta časem, putování do minulosti, do místa dávných příběhů, těch skutečných, co se staly, ale i těch vybájených, které si vymysleli ti, co tu byli před námi, proto tam můžeš potkat všechno a všechny: naše předky, hřbitosti, ale i pohádkové bytosti a s nimi bytosti všech pověstí a zkazek vezděšich...

Muřinoh spokojeně pokýval hlavou a bylo zřejmé, že by mu to učitelování šlo, jen kdyby zkrátka...

„Dobře, Krchomilko, že ses na hřbitostní příběhy zeptala, inu ne nadarmo se říká: holá huba, líné neštěstí!“

Zkrátka Muřinoh by byl možná dobrým učitelem, jen kdyby tak neplandal přísloví a pořekadla!

„Líná huba, holé neštěstí,“ nevydržela Johanka a zkusila to na kamaráda v opačném gardu: „Ale na druhou stranu se taky říká: mluvití stříbro, ale...?“

Muřinoh nic.

„... ale mlčeti,“ napovídala dál Johanka, „mlčeti z...?“

„... mlčeti zato!“ vyhrkl Muřinoh a byl spokojený sám se sebou. Vzápětí ho napadlo, jak kamarádku ještě přetrumfnout: „Z vycpaného havrana krev neteče! Aha...?!“ vyhrkl a pozoroval Johanku, co ona na to.

„Ale Muřinožko,“ smála se Johanka, „z cizího krev neteče!“

„A z vycpaného havrana krev teče?! Neteče! Tak vidíš! A... a vůbec, uvědom si, zda učitelujijájů-li tebe, nebo učiteluje-lijůlie ty mě!“ zašmodrchal se do řeči kamarád, až se uraženě odmlčel.

A pak nadešla ta chvíle všeobecného mlčení.

Mlčeli společně a vesmírná číše nad jejich hlavami se zvolna plnila hvězdami a souhlasně mlčela s nimi.

Mlčeli.

Protože mlčení je ten nejhlubší způsob, jak vyprávět příběhy.

Tu se hvězdná číše naplnila po okraj a v souhvězdí Draka krátce blýsklo. Nastala hodina mezi vlaštovkou a netopýrem, stejně jak tomu i tenkrát bylo...

Zádveří se v tichu odkrylo....

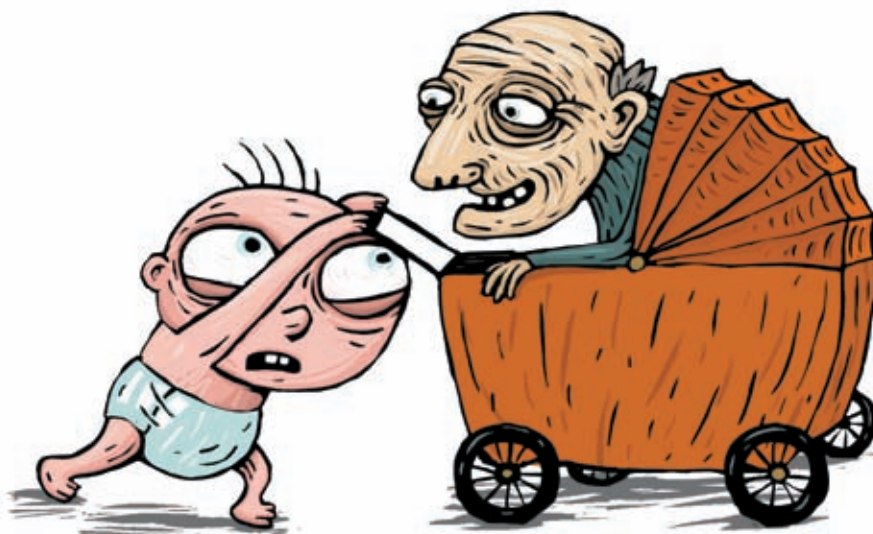
Bylo, či nebylo...

Nebylo za sedmero řekami a nebylo za sedmero horami, bylo tady a tehdy. Kdy?

V dobách, kdy čas neměl naspěch jako dnes. Kdy čas měl na všechno dost času a věci šly, jak bylo odpradáвна zvykem. To se ještě nerodily neteře starší svých tet a synovci nevozili v kočárcích své strýčky. Bylo to tehdy, kdy se telefony nenosily po kapsách, protože ještě nenastal čas ani těch se šňůrami, bylo to tenkrát, kdy počítače ve škole či v kupeckých krámech označených na jevíčském rynku cukrovou homolí měly dráty v dřevěném rámu a na nich barevné kuličky ošoupané až na dřeň, kdy se internet skládal ze dvou paliček a obecního bubnu a telenovely vyřvávali krajánci a jarmareční kramáři o svatobartolomějských jarmarcích.

Tož tehdy se to stalo. Pavučinky babího léta zrovna tak jako dnes zdobily větvení stromů a keřů na břehu Jevíčky a ve stejnou dobu jako teď, v hodině mezi vlaštovkou a netopýrem, se krátce blýsklo v souhvězdí Draka a to bylo znamení, že nadešla ta chvíle, které se říká, no

kte­ré se zkrátka říká ho­di­na me­zi vlaštovkou a ne­to­pý­řem. Tak s tou ho­di­nou se na ja­romě­řickém hu­sím plácku šturmo­va­lo ja­ko k bo­ji. Cho­cholce do­mo­bra­ny, ce­chovní zna­me­ní ne­se­ná ce­chmis­try před tla­mou­ny to­va­ryšstva i vy­chrtlý­mi učedníky hřbi­to­vního bra­trstva, pra­po­rečník rychtářského prá­va, jakýsi že­bra­vý fran­tiš­kán, který zro­vna blou­dil kra­jem, sem tam ně­ja­ký ten chvá­stavič­ný lancknecht ve sta­ro­dávném pa­ncíři je­ště z války o stře­víček králov­ny Elišky, a hlav­ně síla tr­ho­vních bab očumují­cích všec­hno a všec­hny. A mis­trí de­sa­tera řemesel a je­denácté bídy z krám­ků u císařské ce­sty, me­zi kte­ký­mi se neslyš­ně pro­plé­ta­li bra­trři ce­chu chma­tá­ků a šejdířů, je­ji­chž hbi­té prs­ty pilně pra­co­va­ly v kapsá­řích tr­ho­v­kyň a v měš­cích pa­ntátů. Ho­stin­ský z krč­my U Bocků vy­va­lil na ry­nek sud a na žejdlíku hne­dle při­ra­zil krejcar, za­тім­co per­ni­kářky vy­ch­va­lo­va­ly své zbo­ží až do aleluja, a sa­mo­zřej­ně šumaři z Uhřic, co ne­mo­hli chy­bět u žádné taš­ka­řice, už la­di­li své ná­stro­je, zkrátka... ví­ce to tam vy­pa­da­lo ja­ko o vý­ro­ční pou­ti než ja­ko tre­stná vý­pra­va.

Cože, tre­stná vý­pra­va?

„Proč, pro koho a kam?“ zajímaly se otlemené baby a sladce jim zatrnulo v podbradcích, když dostaly pádnou a jasnou rychtářskou odpověď: „Proto, pro něho a tam!“ Inu nebylo nad výmluvnost jaroměřického rychtáře, mistra krátkých řečí. Jak vládl jazykem, tak i právem rychtářským!

I farář z Dolního kostela doplnil, co se rychtáři z jeho řeči vytrousilo: „Proč, pro koho a kam? Pro pokoj kraje vezdejšího; vykouřit ho, vystrnadit a vytlačit na věčné časy a nikdy jinak, ámen! Koho? No přeci toho černého, co v jaroměřické rokli přebývá a po léta hyzdí bohubilé místo, toho lucikněžníka a fanfaróna, čerchmanta, co otravuje město svým puchem i lektvarovou vodičkou zlé síly, toho Kadrmana. Odkud a kam? Přeci z naší rokle jaroměřické, z místa tak líbezného, že si až volá po stavbě chrámu Páně či aspoň kaplinky, a nebudou-li krejčárky, tak aspoň po vztyčení kříže, aby bylo kde od poutníků ofěry vybírat. Odkud kam? Rovnou do bran pekelných!“

A než se šturmové procesí na jaroměřickém plácku zrichtuje do čistého tvaru, aby vyrazilo směrem, kudy se o nějaké to století později ubíraly slavné prvomájové průvody, povíme si něco o tom, kvůli kterému byl celý ten humbuk zpunktován. O Kadrmanovi.

Odkud se vzal, nikdo nevěděl, ale jeho umouněná a snědá tvář dávala tušit vyprahlých jižních stepí, tvář tak ošklivá a hrůzná, až se v kraji vžil příměr: „*Te seš tak ošklivé, jako be ses veléhl v kadrmanově doléku!*“ Odkud přitáhl, se tedy nevědělo, ale říkalo se o něm, že vládne jistou mocí. Jakousi černou silou, které se vyučil v daleké cizině, v zemích tak vzdálených, že by je ani jevíčský syndikus na mapě nenašel, přestože sám študýroval až v dalekém Brně!

Kadrman labóroval s destíliem křivulí a baněk rozličných, ve kterých k užívání zhmotňoval elementy světa. Ovládal čtvero živlů a ze skupenství pevného v křivulích činil skupenství plynné a posléze kapalné, co se požívat dalo, a bylo to ďáblové dílo. Z jaroměřických durancí skrze mocné čáry vydestiloval v kraji zlopovězený Kadrmanův lektvar,

jehož kdo požil jednou, byl veselý a bujný mysli, leč kdo ho požil vícekrát, byl navždy chycen do ďábelských osidel a záhy pozbyl jak majetku, tak rodiny i rozumu. Říkalo se, že lektvar ten z dobrých zlý činil a ze zlých ještě horší. Kadrmanova esence dávala pijákům na úvěr tak lichvářský, že to neuměl ani opatovický Žid. Za krátké chvíle štěstí nabízel věčné zatracení – takovou moc měla Kadrmanova vodka!

A co čert nechtěl, povědomost vodičky se šířila rychleji než slovo Boží. No co čert nechtěl – to se jen tak říká, ale všichni víme, že když se říká, co čert nechtěl, tak se tím vlastně myslí, že to chtěl. Bo čert chce většinou věci nepěkné a škodlivé, jako jsou spalničky, vysoké daně, hra na hrací automaty a na rozladěnou kytaru či křivá přísaha.

Takže, co čert nechtěl (ale my už víme, že chtěl), za lektvarem se do Kadrmanovy rokle začali stahovat všelící pobudové z široka daleka, trousili se za šera, prolézali trnům a houštím, aby je oči spravedlivých neviděly. Pobertové od Hušáku a zlotřilci z Vrchhory, budižkničemové a všehoschopníci od Proklesi, a s nimi samozřejmě jaroměřičtí řopani, opatovičtí šorani a frakaři z Jevíčka.

Ale to nebylo všecko! Kadrmanovi se na vrub přičítala kdejaká čertovina v okolí. Bylo příliš sucho a brambory nevzešly tak, jak by měly? Za to může Kadrman! Přišel déšť a brambory vzešly tak, až je to z hlíny vyplavilo? Za to může Kadrman! Rozbolel opatrného opata z Opatovic

zub? Nebo píská jaroměřickému starostovi v uchu? Puknul snad jevíčským augustiniánům v klášterním sklepe pivní sud? Kadrman, Kadrman, Kadrman! A tak nastalo všeobecné protivenství proti tomu čerchmantovi zapovězenému. Kdo šel místem, kde budoucí jaroměřická Kalvárie přecházela v Hájek, vhodil do čerchmantí rokle to, co nevoní a co by si doma do truhlice určitě neschoval. Ale když se takový pak vrátil domů, se zlou se potázel, tajemné síly a rejdy z Kadrmanky mu z domova učinily kůlničku na dříví. Tak Kadrman zlé zlým oplácel a jeho srdce rostlo do kamene. Však se také po celé Hané zpívalo:

*Kadrmane, Kadrmane,
máš te srce kamenné.
Šak kaplenko vestavíme,
skrz ňu tebe vekóříme,
Kadrmane, Kadrmane,
dež srce máš kamenné...*

Tož takové věci a ještě jinačejší se trousily o Kadrmanovi. A tak pro klid na gruntech, v krčmách i po chalupách byla zpunktována křížová výprava richtující se v hodině mezi vlaštovkou a netopýrem na jaroměřickém rynku. I po vzoru kteréši křížové výpravy do Svaté země proti pohanům, kdy krajem v zástupech táhli dětští křížáci, ubožátka do zbraně povoláná, neb se věřilo, že muhamedáni před dětskou nevinností zjihnou a poddají se víře křesťanské, tož po vzoru tohoto hovadského nápadu bylo do čela jaroměřické výpravy povoláno nevinné děvčátko – Bětka z knínické krčmy. Neb kdo může být nevinnější nežli sirota vychovávaná poručnickým krčmářem z Knínic, tím krobiánem s bradavicí na bradě, jenž měl vždycky spadeno na Kadrmanovu kořalku. Kdo může být bohulibější nežli slepé děvčátko, neboť Bětka se narodila do tmy a ve tmě vyrostla v něžné poupátko.

